

beszélést tartottak a kiadókkal, akiknek a kumulált kiegészítések publikálására tettek javaslatot.

A képviselőház könyvtárában, ahol a szabadlapos kiadványok beosztásánál nagy restancia mutatkozik, megvizsgálták a pótlások beosztásának kérdéseit, elemezték a szabadlapos kiadványok jellegzetességeit és mérlegelték a szabadlapos kiadványok rendezésének lehetőségeit.

A vizsgálat alapján az alábbi kategóriákba sorolták a szabadlapos kiadványokat:

- I. *A megjelenés gyakorisága szerint:*
Megjelenik évente
 1. 10-nél több alkalommal;
 2. 10–6 alkalommal;
 3. 5–3 alkalommal;
 4. 1–2 alkalommal.
- II. *Az átvételi kötelezettség szerint:*
 1. előfizetéseknel a lemondást előre kell jelezni;
 2. bármikor lemondható.
- III. *A kiadási és beszerzési módok szerint:*
 1. könyvkereskedésben beszerezhető kiadványok;
 2. hivatalos kiadványok, nyomdától beszerezhető kiadványok.
- IV. *A besorolási nehézségek szerint:*
 1. könnyen besorolható szabadlapok, pontos hivatkozásokkal;
 2. nehezen besorolhatók:
 - a) bizonytalan vagy hiányos besorolási utasítások;
 - b) bonyolult szerkezetű vagy több kötetes kiadványok.
- V. *A pótlások formája szerint:*
 1. csak pótlások formájában megjelenő kiegészítések (bármikor lemondhatók, ld. II/1.);

2. új kiadásba besorolt pótlások:

- a) rendező nélküli új kiadású lapok;
- b) csak rendezővel együtt kapható komplett új kiadások.

Tisztázni kellett, hogy mely szabadlapok rendezéséről lehet végleg lemondani és melyek azok, amelyeket maguk a használók rendeznek folyamatosan.

A felsorolt kategóriákba osztott szabadlapos kiadványokról az alábbi kép alakult ki.

Tömbszerűen válnak el az egyes részek, ill. pótlások:

- a) az előfizetett és csak jó előre lemondható szabadlapos kiadványoknál (II/1 kategória);
- b) a hivatalos gyűjteményeknél, amelyek korlátozott példányszámban jelennek meg és a pótlások esetében sem kerülnek új kiadásra (III/2 kategória);
- c) az olyan gyűjteményeknél, amelyek pótlásait a kiadó sem rendezetten szállítja (III/2 kategória);
- d) a több kötetes gyűjteményeknél, amelyeknek az új kiadása költséges lenne (IV/2/b kategória).

A pótlások beosztására fordított idő azt bizonyítja, hogy gazdaságosabb a tömbösítve kapható új kiadásokat, a többlet ráfordítás ellenére, beszerezni. A restancia rendezésénél általában ezt az elvet követték, kivéve az igen drága kiadványok esetében. Ajánlatos a tömbösített pótlásokat rendezővel együtt beszerezni.

A szabadlapok behelyezésével szemben a tömbösített új kiadások előnye a munkaerő-megtakarításon kívül:

nincs besorolási hiba;

megszűnik a restancia, a kiadványok azonnal hozzáférhetők.

/SCHLEGTENDAL, K.: Massnahmen bei Loseblatt-Sintflut. Überlegungen zum Loseblatt-Problem = DFW. Dokumentation – Information. 23. köt. 5/6. sz. 1975. p. 173–175./

(Kondor Imréné)

TÁJÉKOZTATÁSI MUNKA ÁLTALÁBAN

Értekezlet a tudományos tájékoztatásról

Az amerikai tudományos társaságok képviselői az NSF (*National Science Foundation = Országos Tudományos Alap*) rendezésében munkaértekezletet tartottak, amelyen javaslatot tettek egy magas szintű tanácsadó és intézőbizottság létrehozására. A vélemények szerint egy ilyen jellegű bizottságnak kellene összehangolni a nemzeti és nemzetközi kérdéseket és feladatokat azokon a területeken, ahol ez nemzeti szempontból szükséges.

Az ASIS (*American Society for Information Science = Amerikai Tájékoztatástudományi Társaság*) elnöke, D. B. BAKER felszólalásában a felhasználók szükségse-

teinek jobb megismerését, megértését hiányolta. A szakterületek információs rendszereinek szorosabb, hatékonyabb összeköttetést kell kifejleszteni a tájékoztató rendszerek és a felhasználók között, az ember és gép kapcsolatában. Ehhez azonban nemcsak a gépek ismerete szükséges.

BAKER szerint az USA-ban nincsen szükség központi irányítású, centralizáltan szervezett információs rendszerre, hanem egy olyan kidolgozott és egységesen elfogadott alapelvre, amelynek alapján a már meglévő hivatalos, kereskedelmi és egyéb tájékoztató szolgáltatások kölcsönösen előnyösen és egyenrangúan tudnak kapcsolatot teremteni egymás között.

Együttal bírálta a COSATI-t (*Committee on Scientific*

and Technical Information = Tudományos és Műszaki Tájékoztató Bizottság) a szervezésben és megfelelő intézkedésekben való elmaradása miatt, ezt a bizottságot annak idején fenti feladatoknak ellátására hozták létre. Olyan jól szervezett testületnek kell felelősnek lennie a nemzeti tájékoztatásügyért, amely rendelkezik az irányításhoz szükséges megfelelő hatáskörrel és meg tudja előzni azt, hogy a kongresszus elé költségvetési tárgyalásokon nem megfelelő adatok és tervezetek kerüljenek.

BAKER után E. L. HESS, a biológiai tudományos társaságok szövetsége részéről állapította meg a biológiai szakirodalom rendkívül gyors növekedését. Bár köztudomású, hogy ez a szélsőséges növekedési ütem más tudományok területén is hasonló, ennek ellenére HESS szerint nem a szövetségi támogatásnak kell a tudományos társaságokat segíteni, hanem az információ-növekedés krízispontjának elérése fogja rászorítani a társaságokat a kiadási tevékenység szigorúbb kontrolljára.

Az IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers = Villamos és Elektronikus Mérnökök Egyesülete) elnöke, F. S. BARNES véleménye szerint a National Science Foundation-nak kellene megalapozni a kiadóvállalatokkal együtt azt a szabványt, amely az adatok cseréjéhez, a számítógépek csatlakoztatásához szükséges lenne. A főbb kutatási területek, amelyeken a kutatást meg kellene indítani az elektronika területén:

kik az információt igénylők, hogyan használják az információkat, a műszaki változások, az életkor és munkájuk jellegének függvényében;

kiadói technika automatizálása;

témafigyeléses szolgáltatások fejlesztése;

az elkészült számítógépi programok többoldalú felhasználása;

hatékony gazdasági modell kidolgozása a folyóiratkiadásra;

számítógépes és hagyományos visszakereső szolgáltatások összehasonlító gazdasági számításai;

intézkedési és szabványterv az információáramlás meggyorsítására.

Összegezve az NSF értekezletén elhangzott szakértői felszólalásokat, alapvető javaslatnak a megfelelő hatáskörrel és apparátussal rendelkező bizottság megalakítása tekinthető, az USA-ban folyó műszaki és tudományos tájékoztató tevékenység koordinálására és fejlesztésére. A javaslatok mellett az alábbi szempontok érvényesítését találták elsődlegesen fontosnak:

az információs rendszerek munkafolyamatának és felszerelésének alaposabb megismertetése mind az információszolgáltatók, mind a felhasználók részére;

a tudományos és műszaki információ megfelelő számbavételének és figyelésének pénzügyi és gazdasági támogatása;

az eljárásoknak, szolgáltatásoknak, rendszereknek, adatbankoknak a nagyobb hatékonyság biztosítására,

csatlakoztathatóknak kell lennie, ennek következetességét és fokozatait országos intézkedésnek kell biztosítani;

nem közvetlen szövetségi támogatás, hanem megfelelő felhatalmazások útján indirekt támogatás biztosítása;

a kutatások középpontjába a sürgős kérdéseket kell állítani, különös tekintettel a szervezésben szükséges következő lépésekre;

a primer tájékoztató források fejlesztésének kutatásába be kell vonni a másodlagos források fejlesztésének kutatását és az integrált rendszerek kiépítésének lehetőségeit;

kutatásokat kell folytatni, hogy a nagy adatbankokat hogyan lehetne egyszerűen, hatékonyan használni és hogyan lehetne növelni a szakterületek közötti kapcsolatot;

a megfelelő műszaki eljárások kidolgozásával és támogatással automatizált kiadói központok létrehozása.

/Scientific Information Notes, 7. köt. 1. sz. 1975. p. 7-10./

○○ (Grofcsik Gusztávné)

Az információs szakember helye a kutatócsoportban

Az utóbbi néhány évtizedben a kutatási munkában az egyéni kutatót fokozatosan felváltja a kutatócsoport, amelyben azonban nemcsak kutatók tevékenykednek, hanem gyakorlati szakemberek és a különféle kisegítők egész hada is.

E tekintetben a Szovjetunióban és a szocialista országokban lassabb a kibontakozás, mint másutt, de az információs szakember iránti igény itt is mind nyilvánvalóbb.

Az igény kielégítésének a következő újtípusai vannak:

biztosítani kell, hogy a kutatóintézetek megfelelő számú információs szakembert alkalmazzanak, minthogy elképzelhetetlen, hogy a nagy tájékoztatói intézetek közvetlenül hasznosítható információval lássanak el minden konkrét kutatást;

az egyes kutatócsoportokba delegált információs szakember alapképzettségének a kutatás tárgyával kell megegyeznie, különben nem jöhet létre hatékony párbeszéd közte és a csoport többi tagja között;

a kutatócsoportban dolgozó információs szakembernek természetesen ismernie kell a tájékoztatás módszertanát és technikáit.

Mindez – a személyi fejlesztés lehetővé tételén kívül – képzési intézkedéseket tesz szükségessé. Konkrétan a megfelelő „ráfejelő” formákat kell szükséges kapacitással a felsőoktatási intézményekben kifejleszteni. Ajánlatos